

vezilo

GLASILO BELOKRANJSKE
TRIKOTAŽNE INDUSTRIJE

Novo in sodobno iz tozd Barvarna

Z novim 1977. letom je začel v TOZD Barvarna obratovati tudi novi barvarski stroj tipa Overflow. Stroj je namenjen barvanju kosovnih izdelkov pletenin ali tkanih izdelkov. V prvih petnajstih dneh smo uspeli v glavnem poskusno pobarvati po eno partijo vseh naših tipičnih artiklov. Tako smo že barvali zelo težke artikle (trenirke) kakor tudi zelo lahke pletenine (40 gramov na m² — charmeuse). Spoprijeli smo se tudi z zelo elastičnimi pleteninami (helanca), uspešno pa smo pobarvali tudi bombažne in plišaste izdelke. Že prvi dnevi obratovanja kažejo, da smo dobili v proizvodnji veliko pomoč pri barvanju. Stroj je izdelan tako, da lahko dela partija do 150

kilogramov ali pa tudi do 300. Kapaciteta enkratnega polnjenja je, seveda odvisno od vrste pletenine, 380 — 450 kilogramov. Na podlagi prvih izkušenj je razvidno, da je v primerjavi z dosedanjim načinom barvanja (kad z vitlom) stroj neprimerno bolj gospodaren. S svojo produktivnostjo zamenjuje po količini proizvodnje šest do osem kadi. Natančnih analiz o rentabilnosti stroja še nismo izdelali, vendar je že sedaj jasno, da ga bomo „izplačali“ veliko prej, kot je naša amortizacijska doba.

Stroj je nameščen na zelo majhnem prostoru, saj zajema le mesto bivšega Brueckner jeta. Če bi hoteli doseči enakovredno količino proizvodnje s kadmimi, bi morali sezidati stavbo, ki

bi po velikosti ustrezala sedanji stavbi z mokro apreturo. Premajhna pa bi bila tudi kapaciteta vodovoda in prav tako moč kotlarnice. Če bi imeli nove kadi, bi bilo potrebno zaposliti nove delavce, tako pa to ni potrebno. Še posebna prednost novega stroja je, da je primeren za barvanje vseh vrst pletenin, ki jih rabimo pri nas, kar pa za kadi ne moremo trditi. Jasno pa je tudi to, da novi stroj egalno barva materiale, s katerimi smo imeli poprej veliko težave. Seveda bi lahko našteali še več prednosti, toda v podrobnosti ne nameravamo zahajati, saj nam že teh nekaj podatkov pove, da je bil nakup stroja potreben in smotrno.

Stroj je izdelan iz nerjavečega materiala, ki je odporen zoper vse kemikalije, ki jih uporabljamo v barvarni. Je popolnoma zaprt in ne vpliva na zrak v delovnem prostoru. Zaradi posrednega načina gretja in hlajenja dela stroj brez šumov in mirno. Ventili so sodobne pnevmatske izvedbe. Stroj je opremljen z elektroavtomatiko za programiranje gretje in hlajenje, kar omogoča točno prilagoditev gibanja temperature vrsti materiala. Material se uvaja v stroj s posebno uvajalno napravo in sicer s hitrostjo 350 metrov na minuto. Material sešije v brezkončni trak, ki se giblje skozi šobo, v kateri je barvna kopel. Hitrost kopeli v šobi lahko menjamo in prilagodimo vrsti materiala tako, da je mehansko drgnjenje čim manjše. Iz šobe pride material v ozko vodilno cev, ki ima nalogo, da pravilno zlagata material v spodnjo zbiralno cev. Od tu potuje skozi vitel ponovno v šobo. Gibanje materiala v šobi je zelo hitro — tudi do 400 metrov v minuti, partija pa se obrne enkrat v času od treh do pet minut. Tako imamo premik materiala iz kopeli za barvanje, kar je novost v barvarski tehniki. Prav zaradi tega gibanja je možno skrajšati čas barvanja, ne da bi izgubili na kvaliteti. Nasprotno: kvaliteta je celo boljša, ker je

SREČNI ZARADI OBISKA

Ko sem prišel 2. februarja domov iz službe, so me kmalu obiskali sodelavci iz TOZD Kodranka in volna. Prišla je predstavnic Rdečega križa tovarišica Vilma Slobodnik, tovarišica Minka in tovariš Velimir Jezerinac. Za mojega novorojenčka in za druge otroke so prinesli darila, kar nas je vse skupaj prijetno presenetilo. Po krajšem klepetanju je avto odbrzel proti Metliki, mi pa smo se doma pogovarjali, kako lepo je, da so se sodelavci

spomnili na nas. Zanimalo nas je tudi, kdo je zbiral denar in kdo je dal obleke za otroke.

Odločili smo se, da se prek tovarniškega glasila zahvalimo vsem, ki so se nas spomnili in žrtvovali čas za pozornost, kar je vredno pohvale. Akcija, ki jo je pričela naša TOZD, zasluži posnemanje. Lepo se zahvaljujemo vsem, ki so prišli pogledat našega novorojenega otroka.

ALOŽJ PLUT z ženo
MIMICO iz DRAŠIČ

Novi stroj za barvanje je velika pridobitev

Smotrnost in nesmotrnost

Tudi tisto soboto smo delali izven delovnega koledarčka, se pravi, da je bil del prost dan, smo pa hoteli ustvariti sredstva za solidarnostno pomoč ob potresu prizadetemu Posočju. Lepa poteza, akoravno je bilo na občnem zboru sindikata v menzi slišati pripombe, da bi delavci pač morali vedeti, kako se trošijo tako zbrana sredstva. Pa še res je. Dnevno časopisje je o tem na dolgo in široko poročalo, toda napisano je treba prebrati. To pa je že druga pesem, katere besedila in not marsikdo ne pozna.

Toda zajec tiči v drugem grmu, stvar pa je sila enostavna. Vsakdo ve, da je nekatere mesece manj dela, druge spet več, da se tempo dela razlikuje celo po tednih. Pa se je zgodilo tisto delovno soboto po novem letu, da kamioni niso brzeli iz tovarne, da skladiščniki niso nalagali nanje s preveliko ihto in da se je tudi marsikdo iz pisarne hudo dolgočasil in gledal na uro, kdaj bo odtolkla dve. Delovni učinek je bil tisto soboto v januarju klavrn. In vse to zaradi sklepa, da je to in to soboto treba delati. Je pa kdo pomislil, če morda ne bi prišla ta sobota bolj prav takrat, ko so ljudje že med tednom zabasani z delom? Je kdo povprašal skladiščnike, prevoznike, prodajo ali pač odgovorne, če je smotrno delati prav to soboto?

K pisanju teh vrstic me je napotil delavec iz skladišča, ki je tisto januarsko soboto rekel: „Poglej, danes smo tu, dela ni, bo pa prišel čas, ko se bomo hoteli pretegniti. Delati bo treba tudi ob prostih sobotah. In plačevali nam bodo nadure.“

O tem ne bi bilo neumno razmisliti v času, ko veliko govorimo o pametnem izkoriščanju delovnega časa, energije in sredstev ter materiala. Sicer eno govorimo, delamo pa nekaj desetega.

Malo več elastičnosti nam ne bi škodilo.

T. G.

delovanje barv in kemikalij bolj energično.

Stroj je izdelala znana švicarska tovarna SCHOLL iz Zofingena.

DALIBOR HRSTE

Kultura delovnega človeka

ZAHVALE

Ob boleči izgubi očeta Mihaela Šterka se zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata DSSS, TOZD Izobraževalni center ter učencem poklicne šole za podarjene vence, izraze sožalja in za sočustvovanje. Hvala vsem, ki so imeli radi mojega očeta in so ga pospremili na zadnji poti.

ANICA KOČEVAR

Ob boleči izgubi očeta Slavka Jacmenoviča se zahvaljujem sindikalni organizaciji za podarjene vence, sodelavcem iz TOZD Konfekcije Metlika za venec, vsem, ki so v teh težkih trenutkih sočustvovali z menoj in ki so mojega očeta pospremili k počitku. Hvala za sočustvovanje in izraze sožalja.

DRAGICA POPOVIČ

Ob boleči izgubi dragega očeta Nika Čemasa se iskreno zahvaljujem vsem iz OZD BETI Metlika, ki so ga pospremili na zadnji poti in darovali cvetje.

Sin Edi in hčerka Zinka

Ob boleči izgubi dragega očeta Marka Štefaniča se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sindikalni organizaciji DSSS za podarjeno cvetje. Posebno se zahvaljujem vsem, ki so v najtežjih trenutkih sočustvovali z nama, nama izrekli sožalje ter pospremili očeta na zadnji poti.

SKABAR MARTINA
VRŠČAJ ZINKA

Ob boleči izgubi dragega očeta Antona Vukšiniča, se vsem zahvaljujem za iskreno sožalje. Hvala sindikatu za podarjeni venec. Posebna zahvala pa sodelavcem iz TOZD Konfekcija za podarjeni venec in izrečeno sožalje.

MARIJA BEBAR z družino

Osmi februar, slovenski kulturni praznik. Tega dne se spominjamo smrti našega največjega pesnika – Franceta Prešerna, podeljujemo Prešernove nagrade, radi kujemo načrte, velikokrat prenapete, in obljublamo razcvit kulturnega življenja v občini, iz ust najrazličnejših ljudi je slišati stavek: „Kulturo delovnemu človeku.“ V dvorani doma Partizana pa visijo krogi s stropa in člani Slovenskega okteta so se zaobljubili, da v tej dvorani ne bodo nikoli več nastopili, ker so se lani na enem od nastopov hudo prehladili, njim pa so glasovi več vredni kot umetniški užitek nekaj sedečih gledalcev. Na nastop ob dvajsetletnici našega podjetja so pristali šele, ko smo jim zagotovili, da bodo prepevali v menzi podjetja in ne (niti slučajno) v domu Partizana. Poklicni gledališčniki zelene od jeze, ko se morajo pripravljati ob redkih gostovanjih na nastop v kleti, ki služi za garderobo.

Kmalu bo minilo leto, odkar so se zaprla vrata metliške kino dvorane. Kaže, da je ta poteza dobrodošla, kajti nihče se ne zmiga, da bi rešil probleme kljub vsem resolucijam Republiške kulturne skupnosti in Zveze kulturnih organizacij, da je treba posvečati filmu in filmski vzgoji kar največ pozornosti. Močno me zanima, kako opravlja svojo filmsko poslanstvo šola, kje je Delavska univerza, ki je pripravljala po vaseh tako imenovane predstave potujočega filma. Smo mar res že toliko domišljivi, da smo prepričani, kako je vse to odveč? Kako je vaško prebivalstvo prenasličeno s kulturnimi dobrinami?

Svetlika se edinole okrog knjižnice in knjižničarstva. Za prvi maj se bodo odprla vrata matične knjižnice na Pungartu. Pri zbiranju sredstev za preureditvena dela je veliko pomagala Republiška kulturna skupnost. Hvala ji, da je izbrisala črno liso, ki so jo poročevalci risali po Metliki. No, ja. Nekaj amaterizma še životari. Ob koncu lanskega leta je bila ustanovljena Zveza kulturnih organizacij, v instrumente piha godba na pihala, mladinska folklorna skupi-

na občasno vadi, tamburaši pa se sestajajo v mladinskem klubu vsako nedeljo dopoldne in skupaj s folkloristi obljublajo program za osmi marec. V svojem programu imajo tudi postavko, da bodo poskušali privabiti v svoje vrste predvsem delavsko mladino. Saj res! Kje so vsi ti mladi ljudje, ki sede do štiri-

NAJBOLJŠA MIRNA PEČ

V počastitev 20-letnice delovne organizacije Beti Metlika je pripravila osnovna organizacija ZSM Konfekcija Mirna peč družabno srečanje mladih kegljačic na kegljišču Novljan v Mirni peči.

Keglje so rušile tri ekipe: iz TOZD Konfekcija Metlika, TOZD Konfekcija Črnomelj in TOZD Konfekcija Mirna peč. V posameznih skupinah so bili doseženi naslednji rezultati:

1. Mirna peč – Pate 312, Rozman 285, Grandljič 272, Mrazovič 261, skupaj 1130 podrtih kegljev.
2. Metlika – Judnič 285, Badovinac 239, Jaklič 234, Ružič 227, skupno 985 podrtih kegljev.
3. Črnomelj – Jankovič 253, Grahek 224, Srec 215, Behltah 195, skupno 887 kegljev.

Kegljačicam želimo še veliko nadaljnjih uspehov.

najte ure za stroji ali po pisarnah? Se jih ne bi dalo vključiti v reko kulturnega življenja v občini? Bodo preživeli čas svojega odrasčanja brez gledališča, brez kina, brez knjižnice, brez glasbe? Potem bo prepozno, kajti starega konja je težko naučiti stopanja pred vozom. Čas gre in se ne meni za naše malodušje in za naše kronično pomanjkanje denarja. S časom pa odhajajo tudi generacije.

Na moji plačilni listi pa pod šifro 0002 piše, da sem prispeval meseca januarja za kulturo 27,91 dinarjev. Podobne liste ima v rokah razen mene še tisoč petsto delavcev delovne organizacije Beti.

T. G.

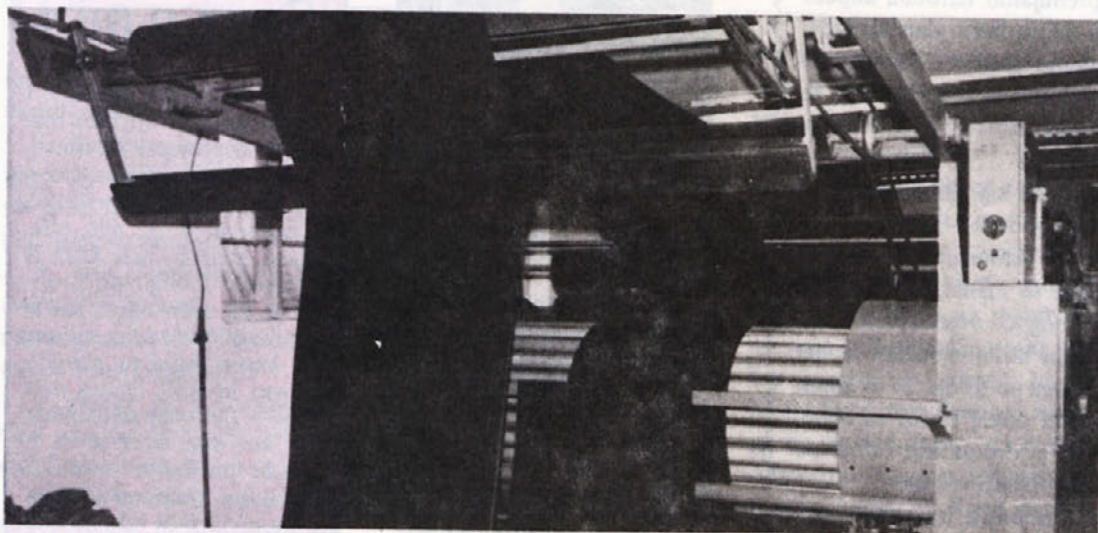
Ureja uredniški odbor: Slobodanka Videtič, Stevica Medek, Dragica Nenadič, Milan Travnikar, Milan Bračička, Marjan Pavlovič, Ivan Brodarič in Ivan Biščan. Glavni in odgovorni urednik: Toni Gašperič, tehnični urednik: Janez Pezelj. Izdaja Belokranjska trikotazna industrija Metlika. VEZILO izhaja enkrat na mesec v 1700 izvodih. Stavek, filmi in prelom Dolenjski list, tisk KNJIGOTISK Novo mesto.

POZABLJIVOST – Končno je prejela tudi delovna organizacija Beti Ljubljanskega zmaja, najvišje priznanje, ki ga podeljuje posebna komisija Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Zmaja smo dobili za originalen stil celotne predstavljene kolekcije pižam in spalnih srajc. To je brez dvoma lepo priznanje vsemu delovnemu kolektivu, še posebno pa kreatorskemu oddelku. K uspehu nam je pismeno čestitalo več delovnih organizacij iz Slovenije in Jugoslavije, le v občini se visoko priznanje ni zdelo nikomur toliko pomembno, da bi zaslužilo vsaj skromno čestitko. Pa nič zato: rože, ki nam jih je skupno s čestitkami poslal Centrotekstil na naš razstaveni prostor in smo jih potem postavili poleg Zmaja, odtehtajo domačo površnost in (morda) pozabljivost. Zakaj in čemu pa tako hitro reagiramo, kadar kaj malega zaškriplje?

T. G.

Nov kosmatilni stroj dela že nekaj časa. Posnetek, ki ga je napravil aparat Janeza Želeta, ne pove dosti, naj pa bo stroj v Vezilu za tiste, ki bodo morda po dolgih letih brskali za novostmi v delovni organizaciji Beti.

Skrb za varstvo v tovarni

Število nesreč, od poškodb delavca pa do požarov, je pri nas manjše od poprečja v republiki. Število nesreč pa bi se dalo še vedno zmanjšati, če bi uvedli stalni nadzor nad „črnimi točkami“, ki so potencialni vir nesreč. Mesta, kjer preži nevarnost za človeka, za surovine, in izdelke, in končno za samo tovarno in njene naprave, pa moramo najprej spoznati. Da nam jih ne bo razkrila šele bridka izkušnja, raje pogledimo možne nevarnosti. S pomočjo tega lahko v tovarni sami pozneje nevarna mesta tudi poiščemo in odpravimo.

Vir nevarnosti za človeka v tovarni

Večina poškodb se na delovnem mestu zgodi zato, ker naši delavci, ki so prišli v večini s kmetov, še ne poznajo industrijskega načina dela in se ne zavedajo nevarnosti, ki nanje v tovarni preži. Delavec, ki prične z delom ob stroju tešč, dela slabše, kot tisti, ki si je privoščil obilen zajtrk. Kaj če bi tudi v naši tovarni izvedli anketo, kako in kaj zaposleni zajtrkujejo? Začetek prosvetljevanja in civiliziranja zaposlenih bi se lahko lotil načina našega prehranjevanja. Pri tem ne mislim samo na predavanje delavcem o zdravi prehrani, ampak tudi na materialne možnosti za dober zajtrk. Topli obrok, ki ga dobivamo, bi bil mogoče bolj koristen, če bi ga pojedli že za zajtrk.

V zvezi s prehrano in njenim vplivom na varnost moramo omeniti alkoholizem. Prepoved točenja alkoholnih pijač v jutranjih urah in napor naših zdravnikov so premalo, da bi zaježili to zlo. Edino splošna borba proti alkoholizmu, v ka-

teri bi sodelovale tudi vse delovne organizacije, bo lahko pregnala vinjenost z delovnih mest.

Naša strpnost do pijanosti gre z roko v roki z nekritičnostjo do kajenja. Kajenje na delovnem mestu, v pisarni, ob stroju, v javnih prostorih kot so vlak ali čakalnica, pogosto celo pod tablico, kjer piše KADITI PREPOVEDANO, je naša narodna značilnost. Ne samo zaradi zmanjšane storilnosti ob kajenju, ampak predvsem zaradi zdravstvenih posledic, bi morali prepovedati kajenje v javnih prostorih, kot jo prepovedujejo v razvitih državah. Mislim, da državni tobačni monopol dobi od prodaje tobaka dosti manj, kot izda zdravstvena služba za katarje in pljučni rak. Končno: marsikateri požar se je razvil iz odvrženega čika. V naši „neindustrijski miselnosti“ je treba iskati tudi vzrok, da ponekod nimamo razumevanja za zaščitno obleko, kot so delovne rokavice, varnostna očala, čelada in podobno. Treba bo doseči, da uporaba pravilne zaščitne obleke ne bo le vprašanje tovarniške discipline, ampak zavestna potreba.

Neznanje in neinformiranost, ki sta tudi posledica tega, da ne znamo „industrijsko misliti“, sta vir nesreč. Ali ve vsak delavec, kaj mu je storiti, če pride do take ali drugačne nesreče? Kje je omarica za prvo pomoč? Kako je treba spodvezati pretrgano žilo? Kako obuditi ponesrečenca, ki ga je ohromil električni tok? Kako premakniti pretrgano žico z daljnovoda? Kako ravnati, če pride do požara? In če nastane eksplozija? Kje je gasilni aparat, kje hidrant, kje je zasilni izhod?

Poleg človeškega faktorja kot vira nesreč, na katerega lahko

vplivamo z vzgojo, izobraževanjem in organiziranjem zdravih navad, je treba omeniti tudi vire nevarnosti, ki so vgrajeni v samo tovarno in njene stroje. Tukaj ne mislim toliko na gibajoče se elemente, kot so rezila, jermenice in podobno, kar povzroča poškodbe v zvezi z nepazljivostjo, kot na oblikovanje tovarne in njeno vzdrževanje.

Prepih, hrup in nezadostna osvetlitev na delovnem mestu šele čez leta povzročijo revmatizem, gluhost in očesne okvare. Saj ni tako težko preiskati, ali je mogoče odpraviti prepih, ali se da ublažiti hrup, kako izboljšati osvetlitev. Pri analizi, koliko izboljšava stane in kaj z njo dobimo, se ne sprašujemo vedno, kaj se v dinarjih bolj splača, ali pa vsaj pomislimo, da tudi bolezen stane denar.

Že tovarniška zgradba sama je lahko vir nesreče za zaposlene, če ni prav projektirana. Ali so komunikacije, to se pravi hodniki, vrata in stopnišča, po katerih se lahko zaposleni umaknejo s kraja katastrofe (požar, potres), sploh zgrajene? Prav tako je slabo vzdrževanje zgradbe nevarno za ljudi. Nečistoča je vir boleznih vsehovsod. Prah kakršnega koli izvora se ne nabira samo po tleh, ampak tudi v pljučih zaposlenih. Po tleh razlito olje je bilo krivo že marsikatega zloma. Z naštetim seveda še nismo izčrpali vseh virov nesreč, ki se skrivajo v slabo oblikovani tovarniški zgradbi.

Varnost blaga v tovarni

Skrbeti moramo tudi za varnost blaga v tovarni. Tu mislimo na surovine, izdelke, orodje in stroje, ki jim grozijo tatvine, sabotaža in malomarno ravnanje. Ob vsaki od naštetih nevarnosti je nemogoče naštetati vse

protiukrepe, ker je iznajdljivost tatov ali saboterjev neizčrpna, malomarnost pa splošna. Zato bi bilo potrebno analizirati tovarno in organizem njenega delovanja in tako odkriti možnosti za prej naštete nepravilnosti. V vsakem primeru pa je potrebno kontrolirati budnost varnostnih organov, delovanje ključavnic, možnost vstopa v tovarno mimo kontrole, in ravnanje z blagom v skladu s pravilniki.

Varnost tovarniških zgradb in naprav

Nesreče, ki ogrožajo celo tovarno, zaslužijo še večjo pozornost kot nezgode, ki se zgodijo posamezniku ali tovoru blaga. Če o vojni nevarnosti tukaj ne bi govorili, moramo vsekakor naštetiti požar, poplavo in potres.

Ali vemo v katero kategorijo ognjevarnosti spada naša tovarna? Kako dolgo se naši požarni zidovi, oziroma ognja varna vrata lahko upirajo ognju? Ali protipožarne naprave delujejo? Ali je dovolj vode v gasilskih bazenih? Kje so postavljeni hidranti? Ali oddaljena gasilna enota pozna razpored tovarne? Ali ljudje vedo, kaj jim je storiti ob nenadni katastrofi? Kje so potencialni viri ognja? Kje bi lahko prišlo do samovžiga, kje so morebitne električne instalacije preobremenjene? Cela vrsta vprašanj, ki jih ne moremo niti razvrstiti po prioriteti, ker so vsa enako usodno pomembna. Ker ležimo na potresnem ozemlju, mora tudi tovarna računati na potresno varnost. Zato bi morali vedeti, kakšna je trdnost naših zgradb in njihovih konstrukcijskih elementov, kaj je treba ukreniti, da se ob potresu ne bo razvil požar. Kako deluje štab za obrambo pred elementarnimi katastrofami? Tudi pri skrbi za varnost tovarne velja, da se je treba pripraviti pravočasno.

Skrb za varnost okolja

Ob skrbi za lastno tovarno, blago in zaposlene ne bi smeli pozabiti na varnost okolja.

Tovarna s svojim delovanjem vpliva na kvaliteto zraka, vode in zemlje v svojem okolju. Pri tem so kemični in fizikalni vplivi tovarne na okolje vsi po vrsti škodljivi ali vsaj neprijetni za ljudi, živali in rastline. Vsekakor se bomo morali v bodoče bolj načrtno lotiti čiščenja svojih odpadkov, pa če so filtrirne naprave še tako drage.

Sklep

Skrb za varnost zaposlenega, za varnost dobrin in za varnost tovarne same, ni mogoče ločiti od skrbi za varnost okolja, saj gre v vseh primerih za varnost in dobrobit nas samih.

BOJAN CIMERMAN

Nov obraz

Kadarkoli se pojavi v podjetju nov, svež obraz, vzbudi med ljudmi zanimanje in kopico vprašanj: Kdo je ta človek? Od kod je? Kje in kaj dela? Pa podobno.

Enako je bilo, ko je prišel v delovno organizacijo Tone Omerzel, ki se je zaposlil na delovnem mestu direktorja službe za organizacijo in informacijske sisteme.

Oni dan sva se zapletla v krajši pogovor, kajti Tone Omerzel ni človek gostobesednosti. Kar pove, pove s trdnostjo, prepričan v svoje besede in v rešitev prihajajočih nalog, pa če se zde še tako težke. Rodil se je v Gradcu. Torej je Belokranjec.

— To, da sem domačin, mi je pomagalo pri vživljanju v kolektiv. Večino sodelavcev sem poznal že od prej. Moram priznati, da sem nalletel na kolektiv, ki je voljan delati, ki ima delovni zagon, kar je izredno pomembno, saj bi bilo lahko prelaganje nalog na poznejši čas usodno. Delo bi se kopičilo.

Osnovno šolo je Tone Omerzel končal v Gradcu, gimnazijo v Črnomlju, v Ljubljani pa je bil sprva redni študent ekonomije, nakar je študij nadaljeval izredno. Njegovo prvo delovno mesto je bilo v Ljubljani, potem v Krki v Novem mestu, pa v Radenski v Radencih, kjer si je pridobil veliko izkušenj z avtomatsko obdelavo podatkov, posebno še, ker je delal z japonskimi strokovnjaki, ki so firmi dobavili računalnik.

— Za zdaj vodimo v Beti s pomočjo računalnika zaloge, izstavljamo račune,

spremljamo naročila kupcev in delno letni plan ter izdelujemo različne informacije za potrebe komercialnega in finančno-računovodskega sektorja.

— In kaj nameravate storiti v bodoče?

— Računalnik bi lahko delal še marsikaj, toda tega ni mogoče doseči prek noči. Če bi hoteli obdelati le del kakega področja, bi to lahko storili dokaj hitro, za obdelavo področja kot celote pa je potrebno več časa.

Prihodnje leto bomo pričeli s pripravami za vodenje proizvodnje s pomočjo računalnika, letos sredi leta pa bomo prenesli obračun osebnih dohodkov, urejena bo kadrovska evidenca, opravili pa bomo tudi določene spremembe obstoječih obdelav, ker je bil v preteklosti pristop k tem obdelavam le delen in jih ni bilo mogoče povezovati, kot bi bilo potrebno.

— Se srečujete pri svojem delu s kakšnimi težavami?

— Današnje obdelave zadevajo posredno ali neposredno že velik del zaposlenih, ki izpolnjujejo razno dokumentacijo. Hitrost obdelav je odvisna od teh ljudi, od natančnosti izpolnjevanja in od pravočasne dostave dokumentacije v SOIS.

— Kako je s kadri za delo z računalniki?

— V Beli krajini te vrste kadrov skorajda ni, zato bi bil morebitni odhod kateregakoli sodelavca, organizatorja ali programerja, boleč. Leto in pol, morda dve leti pa sta potrebni, da se novinec vpelje v delo. Morda je bilo v preteklosti naše delo ne toliko zapostavljeno, kot tretirano, da zadeva samo nas, še posebno v času priprav obdelav z elektronskim računalnikom. Naš cilj je, da k razreševanju problemov vedno pritegnemo tudi druge sodelavce — strokovnjake iz podjetja, kajti le tako bomo lahko dosegli višjo kvaliteto raven računalniških obdelav.

Pogovarjal se je
TONI GAŠPERIČ

Težak začetek

Pogovarjali smo se z ANKI-CO BEG, ki je po poklicu sicer pletilja, je pa zaposlena kot natakarka v naši menzi. Ankica je doma iz Kostanjevca v občini Jastrebarsko.

„Ze v osnovni šoli me je zanimalo vse, kar je v zvezi s tekstilom in tako sem se po končani osemletki odločila za šolanje v tekstilni stroki. Pri nas tja do Zagreba ni nobene šole te vrste, zato me je privedla pot v Metliko. V Beti sem se vpisala v poklicno šolo, ki sem jo s pomočjo štipendije tudi končala. Uspešno, seveda. Zaposlila sem se kot pletilja v TOZD Kodranka, toda kmalu sem spoznala, da zaradi boleznih ne bom mogla nikdar delati v tekstilni stroki. V kodranki sem delala le nekaj dni, potem pa sem morala zamenjati delovno mesto. Sedaj delam že leto in pol v menzi, in sicer kot natakarka. Žal mi je, da ne morem opravljati dela, ki me je vedno veselilo.“

— Se morda še naprej izobrazuješ in kakšne načrte imaš?

— Da, obiskujem srednjo tekstilno šolo v Beti, in sicer drugi letnik. Upam, da jo bom v dveh letih končala in da bom potem s srednješolsko izobrazbo dobila kakšno boljše delovno mesto. Šolanje na tej šoli si plačujemo sami in stane letno štiri tisoč štiristo dinarjev.

— Doma si s Hrvatskega. Si imela kdaj kakšne težave z jezikom?

— Ne, zdaj več ne. V Metliki sem že štiri leta in mi je veliko lažje. Teško pa je bilo, ko sem pričela obiskovati poklicno šolo, saj nisem razumela skoraj nobene slovenske besede. Pri razumevanju in učenju slovenskega jezika so mi veliko pomagali prijatelji, pa tudi sama sem se trudila in se še, zato preberem marsikatero slovensko knjigo, časopis ali kaj podobnega.

— Si se težko privadila na Metliko?

— Niti ne. V Sloveniji mi je lepo. Všeč mi je Metlika kot mesto, a tudi v delovnem kolektivu se počutim prav prijetno.

— In želje?

— Rada bi dobila garsonjero, da bi se rešila privatnih sob. Od dva tisoč šeststo dinarjev, kolikor imam osebnega dohodka, dam za stanovanje, elektriko in vodo šeststo dinarjev.

JANEŽ ŽELE,
besedilo in slika

Saga o mizi

Spominjam se, da nas je v srednji šoli pri uri filozofije zafrkaval profesor z definicijo o mizi. Traparili smo o tem, kako je miza predmet, na katerem se je, pije, piše, valjajo rezanci, reže kruh in podobno. Z odgovori profesor ni bil zadovoljen, kar se nam ni čudno zdelo, saj smo bili vajeni njegove nevolje, sitnosti in muh. Danes vem, da je v Beti več strokovnjakov kot miz, sicer se ne bi stiskali po kotih, sedeli za klubskimi mizicami ali čakali, da se odvede kdo na službeno potovanje. Iz pomanjkanja pisalnih miz ne gre delati cirkusa ali škandala, zdi se mi pa, da lahko uporabimo manjkajoče mize, za katerimi bi morali sedeti strokovnjaki, za razmišljanje o našem odnosu do mladega kadra, ki ga privlečemo v fabriko, ne da bi mu zagotovili najminimalnejše: pisalno mizo. Tako mlad človek doma privriska na delovno mesto, kjer si bo služil kruh, obleko in druge reči, koristil družbi in domovini, a se mu že prvi dan povese nos, ko spozna, da je v pisarni, kamor so ga dodelili, milo rečeno, odveč. Nima kam sedeti, nima za čim sedeti. Mehkužnejši se ob tem dejstvu zjokajo (na lastne oči sem jih videl), oni z bolj slonovo kožo pa čakajo, da se bo le kdo zmigal in rešil stvar v zadovoljstvo in veselje vsem. Če ob vsem tem pomislim na morje sestankov, kjer vedno znova ugotavljamo, kako primanjkuje sposobnih ljudi, kadrov, kako štipendiramo kopico mladih ljudi in komaj čakamo, da zaloputnejo šolska vrata za seboj, se mi zdi saga o manjkajočih mizah smešna. Bolje rečeno: zdi se mi, kot bi samemu sebi pljuvali v obraz, a bi želeli ostati ob tem nepopljuvani.

In nenazadnje: človek pride iz šole poln idealizma, volje do dela, veselja, z nepopačeno sliko o naši družbi in notranji ureditvi podjetja, manjkajoča miza pa deluje nanj, kot bi se spravljal tuširat v sobi, v kateri je temperatura pod ničlo. Zagabi se mu voda, soba in Celzij, ki si je izmislil merjenje temperature.

Mi vsi pa pokažemo, koliko nam je res do mladenk in mladeničev, ki so prišli sporazumno delit delo z drugimi za poslenimi v delovni organizaciji.

T. G.

Sprehodili smo se med našimi delavci in jim zastavili naslednja vprašanja:

1. delavski svet podjetja je sprejel pred kratkim gospodarski načrt 77. Kako ste seznanjeni z njegovo vsebino?

2. Beti dosega zadnje čase uspehe in pohvale ter dobiva nagrade na sejnih. Čigava je po vašem mnenju zasluga?

3. Menite, da je sodelovanje med posameznimi službami dovolj dobro in učinkovito?

4. Mislite, da so naši medsebojni odnosi dovolj pristni in urejeni?

ANICA VIRANT, adjustirka v TOZD Konfekcija: Priznati moram, da nisem dovolj seznanjena z vsebino gospodarskega načrta. O planu 77 sem prebrala v Vezilu, vendar ta informacija ni dovolj. Zasluga za uspehe, ki jih dosegamo zadnje čase, je zsluga nas vseh od delavca do direktorja. O tem, kakšno je sodelovanje med TOZD in DSSS, ne vem veliko. Vem pa to, da

MIRA BEG, trgovka, zaposlena kot natakaraica v menzi: To, kar sem zvedela iz Vezila in Novic, je vse, kar vem o gospodarskem načrtu. Brez premišljevanja lahko povem, da vsakdo med nami prispeva svoj delež k dobremu poslovanju in uspehom. Sodelovanje med posameznimi službami in sektorji je brez dvoma dobro, ker sicer rezultat ne bi bil tako dober. Bi pa bili lahko medsebojni odnosi boljše. K temu prispeva vsakdo

več tujk, strogo strokovnih izrazov in podobnega, nerazumljivega. Preprosteje bi bilo treba pisati, več razlage ne bi škodilo, morda ne bi bil odveč tudi slovarček strokovnih izrazov. Moj odgovor na drugo vprašanje je, da smo za uspehe Beti zaslužni prav vsi. Nagrade na sejnih pa so nam priborile kreatorke, za kar jim gre vsa pohvala in zahvala. Če si torej lastimo zasluge vsi, bi bilo dobro, da bi tudi odgovornost za nepravilnosti in napake nosili vsi. Kako je s sodelovanjem drugod, ne vem, vem pa, da v konfekciji ni vse tako, kot bi moralo biti. Preveč smo obremenjeni, kajti naročila presegajo naše zmogljivosti. Delamo tudi ponoči in ob nedeljah, kot medfazni kontrolor pa opažam, da kvaliteta šivanja zadnje čase pada. Roki izdelave so kratki, večkrat pa zmanjka tudi pomožnega materiala. Potrebno bi bilo bolj uskladiti delo med tistimi, ki sklepajo pogodbe in med nami v konfekci-

vanje k slabšim uspehom in prek tega tudi k manjšemu zaslužku.

IVAN MALEŠIČ, kvalificiran delavec v medfaznem skladišču konfekcije: Ko sem prejel gradivo za sestanek delavskega sveta konfekcije, sem zasledil v njem tudi plan za leto 1977. Tako sem tudi seznanjen z njegovo vsebino, vendar pa določene stvari kljub temu nisem razumel, predvsem kar zadeva tujke in strokovne izraze. Menim pa, da so bili drugi delavci z njim vse premalo seznanjeni. Ljubljanski zmaj je vsekakor lepo priznanje za Beti, predvsem

Odnosi bi bili lahko boljši

prihaja v konfekciji vse prevečkrat do zastoja proizvodnje. Zdi se mi, da delamo preveč artik-

lov hkrati, razen tega so vedno bolj zahtevni, ljudje pa se na vedno večje zahteve posameznih faz dela počasi navadimo. Večkrat zmanjka tudi materiala in proizvodnja artiklov stoji. Imam občutek, da odnosi med delavci niso najboljši, saj je še vedno preveč čutiti razlike med „nadrejenimi in podrejenimi“ v delovni organizaciji.

med nami, le malo bi se morali potruditi.

JOŽICA KLEMENČIČ, konfekcijski tehnik: Z vsebino plana za leto 1977 nisem seznanjena najboljše. Menim, da smo bili o tem premalo obveščeni, izpolnjevati pa ga bomo morali, seveda, vsi. V roke mi je sicer prišlo gradivo za sejo delavskega sveta podjetja. Preletela sem tudi gospodarski načrt, a moram priznati, da ga nisem najboljše razumela. V njem, pa tudi v vseh poslovnih poročilih, je pre-

ji. Kar pa se tiče medsebojnih odnosov, naj povem, da še zdaleč niso v redu. Manjka nam odkritosti, radi ovinkarimo in ne imenujemo krivcev z imeni. Z odkritim pogovorom bi se dalo marsikaj urediti.

MARIJA LEBAR, zaposlena v vzorčnem oddelku: Z vsebino gospodarskega načrta sem seznanjena le površno. Kar me je zanimalo, sem natančneje pogledala, vse drugo sem le preletela. Nerodno bi bilo imenovati osebe ali oddelke, ki so zaslužni za uspeh Beti, zato bom raje rekla, da prav vsakdo prispeva svoj delež k uspehom. Da smo dobili Ljubljanskega zmaja, pa imajo gotovo največ zaslug naše kreatorke. Da, še precej se bomo morali potruditi, da pri našem delu ne bo zastojev. Če bi bilo sodelovanje med službami in TOZD boljše, bi bilo manjkrat slišati besede, da se je zataknilo, da tu in tam ni kaj v redu in podobno. Medsebojni odnosi so dokaj dobri, z malo več volje pa bi bili lahko še boljši. Ljudje se vse premalo zavedamo tega, da vodi nerazume-

ob njeni 20-letnici. Kdo ima za to največ zaslug, je težko reči, menim pa, da sleherni iz naše delovne organizacije. Na žalost poznam le stike med barvarno in konfekcijo. O njih lahko povem samo vse najboljše. Ljudje se vse prepogosto kregamo med seboj, in to zaradi malenkosti. Pr-tem trpi delo in posredno končni rezultati.

Besedilo in slike
JANEZ ŽELE

(Nadaljevanje iz prejšnje št.)

še redki, morebitne spremembe na očeh in vidu lahko tako v tem času opazijo le starši oziroma vzgojiteljica v vrtcu in samo oni lahko pravočasno ukrepajo.

K temu prištevajmo še preprečevanje očesnih poškodb in vzgojo otroka v tem smislu, kar je zopet pretežna naloga doma in šole kasneje tudi šole. Ker so posledice očesnih nezgod večinoma težke, spregovorimo najprej o njih.

x x x

Oko je majhen, a visoko razvit organ z zahtevno nalogo, zato je močno občutljiv. Če odštejemo vnanje plasti, je sestavljeno le iz prozornih delov in čutnih celic. Vsaka količnik močnejša poškodba prozorne dele skali ali okvari čutne celice, s čimer se močno poslabša tudi vid. Pri hujših poškodbah izgubi otrok poleg vida še zrklo, včasih je v nevarnosti celo drugo oko. Tragičnost očesnih nezgod pri otrocih je poleg izgube vida še v nečem. Odrasli se ponesreči običajno pri delu. Poučen je o nevarnostih, na razpolago so mu zaščitna sredstva in je nesreče pogosto kriv sam, ker ni upošteval varnostnih predpisov. Nasprotno pa se poškoduje otrok pri igri, sredi veselja, neveden in brez nadzorstva, vendar bo — tako rekoč brez lastne krivde — posledice nosil sam.

Otrokove oči so izpostavljene nevarnosti od trenutka, ko zapusti varno stajico in samostojno kobaca okoli. Po vsem sega, vsak predmet mu pride za igro prav. Ni mu mar, če je konicast ali oster, zadostuje, da se sveti, pa mu je všeč. Kar kmalu bi hotel tudi že rezljati s škarjami in nožem, krpati s šivanko ali uporabljati peresnik. Vseeno mu je, če je orodje zanj preveliko in nerodno. Z njim v roki teka okoli, ne da bi se zavedal, kako brz se lahko spotakne in rani.

Prav zato moramo paziti, da nevarni predmeti otroku niso

pri rokah. Noži, škarje, pletilke in podobno imajo svoje mesto na polici ali v predalu, ki ga otrok ne more doseči. Dokler so v družini majhni otroci, naj odrasli redno pospravljajo nevaren pribor. Z majhno krettno lahko odvrnejo možnost nesreče. Otrokom dajemo za ročno delo orodje, ki je primerno njihovega razvoju in starosti, ter jih uvajamo, kako se uporablja. Škarje in noži naj bodo na koncih zaobljeni. Prav nič se ne mudi, da bi predšolskega otroka učili kvačkati ali plesti. Otroci naj pri ročnem delu sedijo, od svoje mizice pa naj vstajajo s prostimi rokami.

Teže je pomagati, kadar gre otrok z doma in se igra v naravi. Tudi tu je vrsta možnosti za poškodbe oči. Kar mu pride pod roke, vrže, z željo, da bi letelo čim dlje, ne pomisli pa, da bi lahko koga zadel. Prav mu pridejo kamni, snežene kepe, palica, kostanji itd. V igri se bojuje z lesenimi meči in kopji, strelja s fračo in lokom, morda celo z zračno puško. Suka se okrog zidarjev in pleskarjev ter jih posnema v igri z malto in beležem, ki je očem hudo nevarna. Plazi se po grmovju, kjer ga trnova vejica lahko zbode v oko. In če bo našel zavržen naboj ali razstrelivo, se mu ne bo ognil, ampak bo tolkel po njem, dokler ga ne raznese.

Vemo, da ima otrok pravico do igre in da mu je ne moremo braniti. Igra mu ni le v razvedrilo, potrebna mu je za pravilen duševni in telesni razvoj. Zavedamo se tudi, da ga ne moremo peljati za roko skozi življenje, vse dokler ne odraste, niti ni možno in primerno, da ga vedno nadzorujemo. K zdravi igri v naravi naj prispevajo starši in vzgojitelji s svojimi napotki. Vedno znova naj opozarjajo otroke ob raznih priložnostih na te in one nevarnosti, morda se jim bodo le izognili. Doma in v šoli naj se učijo primernih iger. Otroci pri igri nadzorstva starejših nimajo radi, ne bo jih pa motilo, če se kdaj tudi odrasli sami vključijo v njihovo igro.

x x x

Najpogostejša sprememba, ki ogroža razvoj vida, pa starši o njej le malo vedo, je škiljenje. Hiba je včasih že prirojena, sicer se pojavi v drugem do četrtem letu. Oči, če so zdrave, nenehno sodelujejo, na predmet, ki ga opazuje otrok, sta naravnani vedno obe očesi. Če gleda otrok z enim očesom v določeno smer, z drugim pa nekam mimo, imenujemo tako stanje škiljenje. Ko bi škilavi otrok zaznaval z obema očesoma, bi videl dvojno. Toda za to potrebuje dejansko le eno oko,

vtise drugega pa podzavestno zatre. Ker je škiljenje trajno stanje, škilavega očesa nikoli ne uporablja, zato se mu vid ne more razviti ali pa mu nazaduje. Posledica je težka slabovidnost tega očesa. Ker si pomaga otrok z boljšim očesom, starši slabovidnosti seveda ne opazijo. Mislijo pa, da gre le za napako v otrokovi zunanosti, ki jo bo moč popraviti kdaj kasneje. Ko ob sistematičnem pregledu v prvem razredu odkrijejo slabovidnost, je v večini primerov čas za uspešno zdravljenje že zamujen.

Pri škiljenju moramo ukrepati, kakor hitro ga opazimo, najkasneje pa z drugim letom starosti. Slabovidnost lahko tedaj preprečimo na sorazmerno preprost način: pokrivati moramo le neodklonjeno oko — seveda po navodilih okulista — in tako h gledanju prisiliti škilavo oko. Ker so škilavčki skoraj vedno tudi daljnovidni ali imajo kako drugo refrakcijsko hibo, dobijo še očala, ki jih morajo redno uporabljati, pokrivamo jih pa enostavno tako, da ustrezno zalepimo.

Največja težava, ob kateri pogosto spodleti uspešno zdravljenje, pa po naših izkušnjah ni v zalepki ali očalih, ki naj bi jih otrok nosil že z dvema ali tremi leti, ampak v dolgotrajnosti teh ukrepov. Tudi če starši z otrokom vred prebradajo začetne nevednosti, se z meseci in leti kaj radi naveličajo vedno znova obiskovati okulista ter dosledno skrbeti za zalepko in očala, ki jih otrok kar prepogosto polomi, zlasti še, ker ne opazijo, da bi se škiljenje samo bistveno kaj spreminjalo. Od polovičarstva pa ne moremo pričakovati kaj prida uspeha.

Vid, ki se je na škilavem očesu s pomočjo zalepke in očal popravil, bo v neznanih otrokovih letih ponovno nazadoval iz istih vzrokov kot pred začetkom zdravljenja, če bodo starši v svoji neučakanosti prezgodaj opustili pokrivanje. Zato bodo prišli pravilno zdravljeni škilavčki v prvi razred večinoma še z zalepko pred enim očesom, pa je prav, da so o njenem pomenu poučeni tudi učitelji. Ti naj bi v šoli prevzeli vlogo staršev in nadzorovali otroke, da ne bi očal skrili morda v svoje torbice, ampak jih redno nosili.

Nekateri učitelji včasih mislijo, da otrok ne more uspešno slediti pouku, če gleda le z enim očesom in v takih primerih celo sami svetujejo, naj v šoli odloži očala. Ta skrb je odveč. Otroku za pouk v prvih letih docela zadostuje enooko gledanje, če le s tem očesom vidi dobro. To seveda upošteva že zdravnik pri svojih navodilih, pa bo ob dobrem sodelovanju

vseh treh, to je doma, šole in očne ambulante, za otroka uspešno tako šolanje kot zdravljenje.

x x x

V šolski dobi ugotovljamo kot najpogostejšo očesno spremembo refrakcijske hibe (kratkovidnost, daljnovidnost, astigmatizem). Prva od teh se običajno razvije v tej starosti, drugi dve pa sta prirojene, vendar prideta do izraza šele tedaj, ko šola postavi otrokovim očem večje vidne zahteve. Napake v refrakciji opazimo po tem, ker otrok bodisi ne vidi dobro v daljavo, na primer na šolsko tablo, ali se pa pri bližinskem delu (nalogah, učenju) prehitro utruja, toži, da ga boli glava, da ga pečejo oči in podobno. Tem otrokom pomagamo z očali, kdaj naj jih uporabljajo, pa je odvisno od vrste in višine napake. Kratkovidni jih nosi, da bi jasno videl na daleč, daljnovidni pa pri gledanju od blizu. Če je napaka močnejša in pri astigmatizmu naj jih nosijo stalno. Ustrezna navodila bodo dobili starši pri zdravniku, ko bo predpisal očala. Posredujejo naj jih učitelju, da bo seznanjen z otrokovimi vidnimi sposobnostmi in da ga bo lahko pravilno nadzoroval.

Opozoriti moramo na napako predstavo o refrakcijskih napakah pri nekaterih vzgojiteljih, ki v dobri veri, da otroci z očali vidijo slabše od drugih, tudi drugače ravna z njimi. V razredu jih posadijo v prvo vrsto, olajšajo jim delo pri risanju, tehničnem pouku, telovadbi ali pa celo spregledajo napake na račun dozdevnega slabšega vida. Vedeti moramo, da je vid otroka z refrakcijsko napako, kadar ima očala, praviloma enak vidu zdravega in je zato odveč ravnati z njim drugače. Nasprotno, na ta način bo le prikrajšan, saj bodo kasneje v poklicu od njega zahtevali enake zmogljivosti kot od pravovidnega. Drugo velja za redke primere s hujšimi napakami, kjer res ni možno pomagati z očali do dobrega vida. Na take izjemne primere bo zdravnik opozoril pri pregledu.

Razumljivo je, da ne moremo preprečiti že prirojenih refrakcijskih napak, vprašanje pa je, koliko lahko vplivamo na nastanek in naraščanje kratkovidnosti, ki se prične v šolski dobi in ki je med hibami tudi najpogostejša. Zakaj pri nekaterih otrocih v tej dobi zrklo raste čez mero — v tem je bistvo kratkovidnosti — sicer ne vemo, vendar k temu gotovo prispe-

(Nadaljevanje na 7. str.)

OKO – OKO – OKO

(Nadaljevanje s 6. str.)

vajo: čezmerno bližinsko delo, nepotrebno gledanje prav od blizu, neprimerna razsvetljava, branje v postelji, nepravilna prehrana. Pri vzgoji moramo torej v šoli in doma upoštevati tudi te dejavnike.

x x x

Na koncu pa ne smemo pozabiti še na vnetna obolenja oči, ki so možna tako v predšolski kot v šolski dobi. Medtem ko danes le še redko srečamo očesno skrofulozo, značilnega predstavnika slabih socialnih razmer, pa je vedno pogostnejše virusno obolenje roženice. Bolezen je trdovratna, pušča hude trajne posledice na vidu in se neredko ponavlja. Uspešno jo zdravimo le v prvih dneh, zato je kakršnokoli obotavljanje staršev lahko usodno. Sprememba na roženici v začetku s prostim očesom še ne vidimo, starši torej ne morejo sami presoditi, ali gre za običajni katar veznice – ta je sicer pogostnejši – ali pa za virusno obolenje roženice. Zato je prav, da vse primere očesnih vnetij vidi zdravnik, in to pravočasno, to je prve dneve.

HIGIENA OČESA IN VIDA

Dr. Stanko Strnad, Očesna klinika, Ljubljana

Delo kot osnova ekonomskega življenja ljudi potrebuje dober vid, ki ga moramo varovati in mora biti uporaben vse življenje.

Skrb za higieno očesa v predrojstvenem obdobju, med porodom, po porodu, dalje v predšolski, šolski in odrasli dobi življenja moramo upoštevati kot enega važnih socialno ekonomskih dejavnikov v organizaciji vnaprejšnjega varstva človekovega vida. Sem je treba vsekakor šteti sistematičen in dobro organiziran boj proti otroškim travmam (poškodbam).

Pojem družbene oftalmologije (otfalmologija = nauk o očesu in očesnih boleznih) je prvi uporabil Pašev za razvoj znanosti o organiziranem boju proti vsem tistim dejavnikom, ki lahko privedejo do izgube vida in jih moramo nujno izločiti iz človekovega življenja. Saj v tako razviti civilizaciji zares ni mesta za slepoto.

Prvi problem družbene oftalmologije so dedne bolezni, ki so zares težka socialna obremenitev človeške družbe. Zdravstveni nasveti ob sklenitvi zakonske zveze in opozarjanje na vse možnosti za prenašanje dedne bolezni na potomce in po potomcih spadajo v osnovo higie-

ene očesa oz. vida. Sem prištevamo še organiziran boj proti alkoholizmu, nikotinizmu in drugim intoksikacijam organizma, ki hudo poškodujejo vid. Tudi boja proti narkomaniji ne smemo opustiti.

Nujen je nadalje boj proti poklicnim obolenjem, poškodbam in poškodbam očesa pri odraslih kakor tudi proti poškodbam očesa pri otrocih, do katerih še vedno pride v nemajhnem številu zaradi nezadostne higienske propagande in nezadostnih obrambnih sredstev.

Končno zajema socialna oftalmologija kot del splošne higiene oz. človekove zdravstvene izobrazbe družbeno in zakonodajno skrb za boj proti slepoti ter organizirano izobrazbo slepih in slabovidnih, prav tako pa tudi vprašanje poklicne izbire ter vprašanje invalidnosti glede na vid.

Razvoj industrializacije ima za posledico nove probleme poklicnih obolenj in poškodb, zaradi katerih so na delovnih mestih potrebni izredni preprečevalni ukrepi v industrijski in delovni higieni.

O tistem delu očesne higiene, ki govori o tem, kako si moramo umivati obraz in oči v čisti vodi, dalje o škodljivem vplivu dima, prahu, prepaha, o infekciji očesa, ki si – „prislužimo“ – sami z lastnimi umazanimi rokami, zatem o potrebi temeljne higiene človekovega telesa, o higienskem načinu življenja in prehrani je bilo že toliko napisanega in govorjenega ter je vključena celo v osnovnošolske ure – o teh osnovnih pojmihi higiene tukaj torej ne bomo govorili.

Želeli bi pa opozoriti na higieno očesa z varstvenega vidika, in sicer razdeljeno na preprečevalne ukrepe v predšolski in šolski higieni očesa ter varstvo pri delovni higieni očesa.

I. PREPREČEVALNI UKREPI V PREDŠOLSKI IN ŠOLSKI HIGIENI OČESA

Skrb za vid se začne že v predrojstni dobi glede na dedne in infekcijske bolezni, s katerimi lahko starši otroku ogrožajo vid. Posebno skrb je treba posvetiti preprečevanju prirojene sifilisa, kakor tudi še nekaterih drugih bolezenskih pojavov: toksoplazmoze, rubeolarne embriopatije, retrolentalne fibroplazije nedonošenčkov, avitaminoze, slabe prehrane in tuberkuloze. Vse to so negativni dejavniki, ki lahko enkrat samkrat ali stalno delujejo na normalni razvoj vida pri otroku.

(Nadaljevanje v prihodnji št.)

Sindikalna lista *77

1. Najnižji osebni dohodek

Najnižji osebni dohodek delavca, ki opravlja najenostavnejša dela v normalnih delovnih razmerah ter dosega normalni delovni uspeh, znaša najmanj 60 % povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v SR Sloveniji v preteklem gospodarskem letu.

2. Zajamčeni osebni dohodek

Zajamčeni osebni dohodek znaša 55 % povprečnega OD na zaposlenega v gospodarstvu SR Slovenije v preteklem letu.

3. OD pripravnikov

– srednja izobrazba – 70 % povpreč. OD v SRS v preteklem letu
– višja izobrazba – 90 % povpreč. OD v SRS v preteklem letu
– visoka izobrazba – 105 % povpreč. OD v SRS v preteklem letu

4. Dodatek za minulo delo

– nad 3 do 7 let – 2 %
– nad 7 do 11 let – 3 %
– nad 11 do 15 let – 4 %
– nad 15 do 20 let – 5 %
– nad 20 do 25 let – 6 %
– nad 25 do 30 let – 7 %
– nad 30 let – 9 %
5. Nadurno delo – 50 %
6. Nočno delo – 50 %
7. Delo v nedeljo – 50 %
8. Delo na dan zveznih in republiških praznikov 50 %

9. Deljen delovni čas

– če traja prekinitev 1 – 2 uri – 300 din (bruto)
– če traja prekinitev nad 2 uri – 500 din (bruto)

10. Nadomestilo za čas bolezni do 30 dni – 90 %

11. Dodatek za omejevanje fluktuacije

– nad 1 do 3 leta v Beti – 1 %
– nad 3 do 7 let v Beti – 2 %
– nad 7 do 11 let v Beti – 3 %

– nad 11 do 15 let v Beti – 4 %
– nad 15 let v Beti – 5 %

12. Dnevnice

6 – 8 ur – 55 din
8 – 12 ur – 110 din
nad 12 ur – 170 din

13. Nočnine

prizna se račun do – 195 din
brez računa – 85 din

14. Dnevnice v tujini: velja kot za republiške upravne organe.

15. Kilometrini – 1.50 din
16. Terenski dodatek – 70 din

17. Nadomestilo za ločeno življenje – 130 din

18. Povračilo stroškov za prihod na delo in odhod – delavec plača najmanj 40 din Stroški prevoza na delo, kjer ni javnega prevoznega sredstva (po sklepu odbora za gospodarjenje) – 0.50 din za km

19. Regres za prehrano med delom – 220 din
Dietalci dobijo vrednostni bon v višini regresa.

20. Malica – 2 din

21. Nagrade učencem za učno pogodbo
1. leto – 820 din
2. leto – 960 din
3. leto 1.140 din

22. Nagrade študentom na praksi

SS: 1. leto – 850 din (neto)
2. leto – 900 din (neto)
3. leto – 950 din (neto)
4. leto – 1000 din (neto)

VŠ: 1. leto – 1.200 din (neto)
2. leto – 1.300 din (neto)
3. leto – 1.400 din (neto)
4. leto – 1.500 din (neto)

23. Regres za letni dopust – 1.200 din

24. Nagrade za delo ob odhodu v pokoj: 2 povpr. OD SRS v pret. letu. Enak znesek prejmejo ob smrti delavca njegovi najbližji člani družine

25. Nagrade ob delovnih jubilejih
za 10 let – 1.700 din (neto)
za 20 let – 2.800 din (neto)

26. Solidarnostne pomoči Povračilo pogrebnih stroškov družini delavca, ki je umrl: njegov povp. OD v pret. letu.

Košarkarski boji v najkvalitetnejši slovenski ligi so vse bolj zanimivi. Vrsta Dolenjske, ki je bila po prvem delu na drugem mestu, je po slabem startu padla na tretje mesto, navzlic temu pa ima še vedno veliko možnosti, da osvoji drugo mesto. Kaj več ji v letošnjem prvenstvu brzkone ne bo uspelo, zakaj dvanajsterica Domžal, letos še neporaženo moštvo, ima preveliko prednost, in je takorekoč že sedaj postala prvak lige. Na sliki: prizor z ene izmed tekem.

Združena Dolenjska zmaguje

Letošnje tekmovanje v slovenski košarkarski ligi je organizirano drugače kot prejšnja. Regijo – v našem primeru Dolenjsko – zastopa le eno moštvo, ki je sestavljeno iz Dolenjskih in Belokranjskih košarkarjev. Ekipo vodita Duje Oreščanin (predstavnik Metlike) in Jože Splichal (MKZ Novoteks), seveda pa jima pomaga košarkarski tim športnih delavcev iz Metlike in Novega mesta. Selekcijo medobčinske košarkarske zveze Dolenjske sestavljajo predvsem dosežani igralci Beti in Novoteksa. No, za moštvo kandidirajo tudi boljši igralci iz Brežic, Črnomlja in Krškega. Trenerja trenutno lahko razpolagata s štirinajstimi košarkarji, med katerimi so iz Beti naslednji: Švinger, Vergot Ž., Nemanič in Medek. Na svojo priložnost čaka vrsta mladih košarkarjev iz mladinskih ekip Beti in Novoteksa.

Košarkarje podpirata občinski zvezi za telesno kulturo Metlika in Novo mesto ter delovna kolektiva Beti in straški Novoles. Financiranje je torej urejeno, zato se bosta lahko trenerja Oreščanin (ki je sicer znan kot trener naše atletinje Jelice Pavličič) in Splichal posvetila telesni in igralni pripravljenosti igralcev.

Vse dosežane tekme smo odigrali v športni dvorani Marof v Novem mestu, za drugi del je bila predvidena Metlika, a ne bo, kot kaže, nič, ker delo pri gradnji nove športne hale počasi napreduje.

V prvem delu letošnjega tekmovanja so dosegli dolenjski košarkarji solidno drugo mesto. Moštvo je sedemkrat zmagalo, štirikrat pa je bilo poraženo z minimalnim rezultatom. K zmagam sta največ prispevala metli-

ška košarkarja Svinger in Medek, Željko Vergot pa se izkazal z zanesljivo igro. Švinger je najučinkovitejši v moštvu, saj je dosegel 184 košev, tretji je Stevica Medek s 117 koši, Vergot pa je dosegel 20 košev. Prvo mesto so dosegli igralci iz Domžal, ki niso izgubili nobene tekme. Dokazali so, da nimajo resnejšega nasprotnika.

V drugem delu tekmovanja bodo poskušali dolenjski igralci obdržati drugo mesto, kar bo brez dvoma velik uspeh te mlade, še neuigrane ekipe.

DOLENJSKA : JEŽICA 86 : 73 (41:38)

Dvorana Marof, gledalcev je bilo okoli 500, dobra sta sodila Kolendo in Zule.

Zmaga Dolenjcev je bila dosežena brez večjih težav. Gostje so dolgo kljubovali domačinom, toda ob koncu jim je zmanjkalo sape. Pomlajeno moštvo Ježice je simpatično, na tekmi pa je zaigral tudi Medek, ki se je vrnil od vojakov.

Košice so dosegli: Seničar Š. 2, Ivančič 11, Seničar P. 8, Medek 31, Plantan 13, Kovačević Ž. 2, Švinger 19.

JESENICE : DOLENJSKA 78:75 (68:68, 39:34)

Tekma je bila odigrana v telovadnici ŽIC pred 300 gledalci. Sodila sta Ivanuš in Ribnikar, oba iz Ljubljane.

V devetem kolu SKL so Jeseničani šele v podaljšku premagali favorizirane Dolenjce, ki niso pričakovali, da se bodo vrnil z Jesenic brez točk. Pošteno povedano: domačini so igrali bolje od gostov in so zasluženo zmagali.

Za Dolenjce so dosegli koše: Kovačević Ž. 5, Medek 28, Švinger 8, Župevc 2, Plantan 6.

DOLENJSKA : VRHNIKA 93:84 (48:38)

V novomeški dvorani Marof ekipa Dolenjske ni prikazala pričakovane igre. Igralci so jemali srečanje preveč lahkomiselno. Dolenjci so dosegli občutnejšo razliko že v prvem delu igre, a so to prednost s slabo igro in s slabo taktiko trenerja v drugem delu izgubili.

Za Dolenjce so dosegli koše: Ivančič 24, Plantan 12, Seničar P. 10, Seničar S. 3, Švinger 8, Bajt 8, Župevc 1, Munih 4, Kovačević Ž. 3, Medek 20.

DOMŽALE : DOLENJSKA 89:79 (47:39)

Domžalčani so bili samo za trenutek slabši, sicer so vseskozi vodili z desetimi ali celo osemnajstimi koši razlike in na koncu zmagali. To je bila njihova enajsta zmaga.

Za ekipo Dolenjske so dosegli koše: Seničar P. 2, Bajt 5, Medek 10, Ivančič 10, Munih 2, Kovačević 1, Švinger 25, Seničar 8, Plantan 16.

ŽELJEZNIČAR : DOLENJSKA 115:112 (58:54)

V prijateljski tekmi je drugoligaško moštvo karlovškega Željezničarja premagalo solidno ekipo Dolenjske.

Za Dolenjsko so bili uspešni: Vodovnik 9, Seničar P. 8, Švinger 18, Bajt 14, Medek 34, Radak 2, Nemanič 12, Kovačević Ž. 10. Od Karlovčanov sta bila najboljša Kljajič in Durič.

Za boljše odnose

Obiskal sem mojstra vzdrževanja in tehnologije ANTONA VRANIČARJA. V naši delovni organizaciji je zaposlen že trinajst let. Ves ta čas dela v pletilnici, in sicer šest let kot mehanik, že sedem let pa je mojster vzdrževanja. Ob delu je uspešno končal dopisno šolo za strojnega ključavničarja v Ljubljani. Spominja se, da je bilo takrat, ko je pričel delati v Beti, samo dvajset pletilnih strojev, danes pa jih je že preko sedemdeset.

– Starejši stroji so bili veliko slabši od teh, ki jih imamo danes, bili so bolj mehanični, novi pa imajo več avtomatike. Kvaliteta pletiva raste s kvaliteto strojev in preje.

Anton Vraničar je bil dvakrat v Nemčiji, kjer se je pri firmi Mayer krajši čas spoznaval s stroji, prav tako s stroji Albi, ki jih imamo tudi pri nas.

– Pri svojem delu najbolj pogrešam izpopolnjevanje pri proizvajalcih pletilskih strojev. Vsako leto bi moral iti kam, moral bi se seznanjati z novostmi, pa naj bo to doma ali v tujini. Človek si tako pridobi veliko znanja.

Anton Vraničar se pritožuje, da pogoji dela niso najboljše, da niso urejene klimatske naprave, da je prostor neprimeren, da primanjkuje kvalitetnih rezervnih delov in mazivnih olj.

– Kaj menite o strojih, ki smo jih nabavili pri Bačka-produktu?

– To je precejšnja pridobitev za našo delovno organizacijo. S stroji bomo povečali zmogljivosti pletilnice, predvsem za proizvodnjo diolena. Upamo samo, da se ne bodo preveč varili in da ne bo težav z nakupom rezervnih delov.

Anton Vraničar želi, da bi naredili primerne prostore, kjer sedaj stojijo stroji, da bi izboljšali garderobe in sanitarije za zaposlene v pletilnici, še posebno pa si želi izboljšanja medsebojnih odnosov ter da bi bili domačini bolj cenjeni.

JANEZ ŽELE

